

[2, с. 58]. Крім цього, з метою збереження і покращення стану навколишнього природного середовища, потрібно поступово підвищувати ставки екологічного податку.

Література

1. Звіти про виконання Державного бюджету [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.trazery.gov.ua>
2. Післякризовий розвиток економіки України: засади стратегії модернізації. – К.: НІСД, 2011. – 66 с.
3. Податки в Італії [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://casaitaliana.jimdo.com>

Кузьменко С.І.

ІСТОРІЯ ЗАРОДЖЕННЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО КАЗНАЧЕЙСТВА НА РІЗНИХ ЕТАПАХ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Історія зародження, становлення та розвитку казначейства надзвичайно багата і тривала. Термін "казначейство" походить від поняття казна, що в перекладі з англійської означає скарб, цінність [1, с. 183]. Терміни "казна" і "казначейство" мають різні тлумачення у різних країнах. Це можна пояснити розвитком та еволюцією казни як суспільного фінансового інституту, який є частиною спадку, традицій і культури різних держав. У найперших систематизованих працях, присвячених питанням казни, цей термін використовується і у широкому, і більш вузькому розумінні.

Так, в "Арташастрі" (праці про гроші), яка була написана в Індії дві тисячі років тому, казна в широкому розумінні - це багатство держави, до якого включались окрім детально перерахованих доходів золото, коштовне каміння і метали, а також усі види сільськогосподарської продукції [1, с. 184].

Традиції Державного казначейства України зародилися ще за часів Київської Русі. Прообразом казначейства можна вважати княжу казну Ярослава Мудрого і його спадкоємців, яка слугувала сховищем матеріальних цінностей князівств. Тут також писалися укази, складалися грамоти, велося поточне листування.

Ключовим явищем в історії казначейства були роки Запорізької Січі (кінець XV ст. - 1775 р.), коли більшість козаків перебувала на турецькому фронті (неподалік від гирла Дунаю). Тоді й було організовано військовий скарб, до якого надходили доходи від промислової експлуатації рибальських і мисливських угідь, земель і хуторів.

Спроби побудувати бюджет України на базі власної державності було зроблено у 1917-1920 рр., коли Центральна Рада намагалася незалежнити фі-

нанси України від фінансів Росії. Повний бюджет було побудовано тільки за часів Гетьманату Павла Скоропадського. За Гетьманату формування бюджету було завданням Міністерства фінансів і безпосередньо створеної при ньому Бюджетової комісії, до складу якої увійшли представники Міністерства фінансів, державного контролю, зацікавлених відомств і представники науково-економічних кіл. За відсутності нових законів юридичною основою при формуванні бюджету Української держави стало бюджетове право Російської Імперії, що складалося із загальних кошторисних правил і правил про порядок розгляду державного розпису прибутків і видатків та про асигнування зі скарбу видатків, не передбачених розписом. Зведений бюджет Української держави в ті часи напевно чи можна вважати загальноприйнятим із фінансово-економічної точки зору державним бюджетом. Він був радше зведенням кошторисів за державними прибутками і видатками, мав ознаки виконавчого кошторису.

Казна державна – кошти державного бюджету та інше державне майно, не закріплене за державними підприємствами та установами. Казначейство – міністерство фінансів або спеціальний фінансовий орган держави, який складає проект державного бюджету і займається його касовим виконанням (у тому числі управляє державним боргом), а також емісією цінних паперів [2, с. 715].

27 квітня 1995 р. Указом Президента України створено Державне казначейство України, а постановою Кабінету Міністрів України від 31 липня 1995 р. за № 590 затверджено Положення про Державне казначейство України [4,5]. Створення казначейства припало на той період розбудови Української держави, коли старі методи фінансового управління вже втратили свою ефективність, а нові методи не спиралися на відповідні організаційні структури. Зміни, які вносились утворенням казначейства в систему виконання державного бюджету, дозволили вирішити головне завдання - ліквідувати практику автоматичного та безконтрольного кредитування Центральним банком бюджетного дефіциту. Відповідно до Указу Президента України та постанови уряду, Державне казначейство України повинно виконувати весь комплекс завдань, пов'язаних з касовим виконанням бюджетів усіх рівнів та ефективним управлінням бюджетними коштами. Воно покликане впорядкувати використання державних коштів, сконцентрувати їх на найважливіших напрямках соціального та економічного розвитку суспільства.

На кінець 1997 року через органи Державного казначейства 18,4 тис. установ і організацій перейшли на обслуговування до органів казначейства, на ім'я яких було відкрито 21 тис. реєстраційних рахунків, що складало біля 45 відсотків операцій по виконанню державного бюджету. У 1997 р. Кабінетом Міністрів України було прийнято декілька постанов: "Про впровадження казначейської системи виконання Державного бюджету" від 14.01.97 р. № 13, "Про казначейське виконання кошторисів видатків на утримання апарату органів виконавчої влади" від 09.05.97 р. № 437, "Про стан впровадження казначейського виконання кошторисів видатків" від 01.09.97 р. № 963, спрямованих на перехід установ, підприємств, організацій від відомчого на казначейський принцип виконання кошторисів видатків, що значною мірою сприяло передачі функцій пе-

рерахування коштів від Центрального апарату Міністерства фінансів Державному казначейству України з 1998 року і по 2010 рік.

Цей період характеризується завершенням переведення на казначейську систему виконання державного бюджету практично всіх розпорядників коштів міністерств і відомств, проведення підготовчої роботи по переведенню на казначейське обслуговування силових міністерств і відомств, які мали свої особливості, що вимагало структурних перебудов у галузевій фінансовій системі. У цьому році було також запроваджено нову бюджетну класифікацію та План рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів.

Так, статтею 48 Бюджетного кодексу передбачено, що в Україні застосовується казначейська форма обслуговування державного бюджету, яка передбачає здійснення Державним казначейством:

1. операцій з коштами державного бюджету;
2. розрахунково-касового обслуговування розпорядників бюджетних коштів;
3. контролю бюджетних повноважень при зарахуванні надходжень, прийнятті зобов'язань та проведенні платежів;
4. бухгалтерського обліку та складання звітності про виконання державного бюджету [3].

Сучасний етап соціально-економічного розвитку України характеризується помітним посиленням стабілізаційних процесів, що знайшли своє відображення у суттєвому сповільненні інфляційних процесів, зміцнення національної грошової одиниці, гальмування темпів спаду, а також нарощуванні промислового виробництва та валового внутрішнього продукту.

Значною мірою поживавлення економічного життя у державі сприяло підвищення дієвості бюджетної системи в розрізі бюджетного фінансування, яка забезпечується чіткою організацією касового виконання бюджетів за доходами і видатками.

Указом Президента України від 9 грудня 2010 року № 1085 „Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади” з метою оптимізації системи центральних органів виконавчої влади, усунення дублювання їх повноважень, забезпечення скорочення чисельності управлінського апарату та витрат на його утримання, підвищення ефективності державного управління та відповідно до пункту 15 частини першої статті 106 Конституції України утворено Державну казначейську службу України, поклавши на цю Службу функції у сфері казначейського обслуговування державного бюджету [6].

Діюча організаційна структура Державної казначейської служби України працює з врахуванням покладених функцій у сфері казначейського обслуговування державного бюджету. Головними структурними підрозділами з обслуговування аграрних підприємств є департамент обслуговування головних розпорядників коштів та інших клієнтів, видатків державного бюджету, управління бюджетних надходжень та відділ обслуговування операційного дня. Саме на них покладено функції щодо казначейського обслуговування сільськогосподар-

ських бюджетних установ, організацій з їх своєчасного фінансування, проведення платежів та розрахунків.

Станом на 1 січня 2011 року у Державній казначейській службі України та її органах обслуговувалось 73881 установ (організацій), з них 18464 розпорядників та одержувачів коштів державного бюджету і 55417 розпорядників та одержувачів коштів місцевих бюджетів. Для забезпечення казначейського обслуговування бюджетних коштів в Державній казначейській службі України та її органах відкрито 4994659 рахунків, з них:

5. для зарахування надходжень до бюджетів – 3676925 рахунків;
6. для забезпечення обслуговування розпорядників та одержувачів бюджетних коштів – 1317734 рахунки.

Відповідно до вимог Бюджетного кодексу України, однією із основних функцій Державної казначейської служби України є забезпечення його органами попереднього та поточного контролю на стадії реєстрації зобов'язань розпорядників і одержувачів бюджетних коштів та проведення платежів.

Суверенність України вимагає створення та успішного функціонування цілісної фінансової системи. Центральною ланкою для цього виступає Державна казначейська служба. Саме ця структура повинна забезпечувати інтереси держави у ринкових умовах господарювання. Державна казначейська служба України створює умови, щоб діяльність різноманітних інституцій із задоволення життєво важливих потреб людства здійснювалося згідно зі схваленими суспільством нормами, правилами, що оформлено в закони, укази, постанови та інструкції.

Література

1. Юрій С.І., Стоян В.І., Даневич О.С. Казначейська система: Підручник. – 2-ге вид. Змін. й доп. – Тернопіль: Карт-бланш, 2006.- 818 с.
2. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1/ Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2000 – 864 с.
3. Бюджетний кодекс України від 21.06.2001 р. № 2542 – III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 37.
4. Указ Президента України від 27.04.1995 р. № 335/95 „Про Державне казначейство України” // Фінанси України. – 1996. - № 7.- С. 117.
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 31.07.1995 р. № 590 „Положення про Державне казначейство України” // Фінанси України. – 1996. - № 7. – С. 119.
6. Указ Президента України від 9 грудня 2010 року № 1085 „Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади”.